Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain uudistaminen

Johanna Salovaara-Dean, yp

Vientivalvontayksikkö

Ulkoministeriö

Vientivalvonta

Vientivalvonta määritellään lainsäädännön nojalla valvottavan kaksikäyttötuotteiden ja -teknologian viennin valvonnaksi. Vientivalvonnalla pyritään edistämään suomalaisen teknologian vastuullista vientiä ja estää suomalaisen teknologian käyttö joukkotuhoaseiden kehittämiseen, epätoivottuun sotilaalliseen käyttöön, Suomen etujen vastaiseen käyttöön tai käyttöön, joka loukkaa ihmisoikeuksia.

Kaksikäyttötuotteella tarkoitetaan Suomen lainsäädännössä sellaista tuotetta, teknologiaa, palvelua tai muuta hyödykettä, joka soveltuu normaalin siviilikäytön lisäksi myös sotilaallisiin tarkoituksiin tai joukkotuhoaseiden kehittämiseen. Sillä tarkoitetaan myös sellaista tuotetta, jolla voidaan edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä.

Kaksikäyttötuotteet voivat olla hyvin erilaisia, yleisesti korkean teknologian tuotteita, kuten **ydinaineita**, **erityismateriaaleja** ja niihin **liittyviä laitteita**, **elektroniikkaa**, eräitä **tietokonelaitteita**, **tietoliikenne**- ja **tiedon suojauslaitteita** sekä esimerkiksi **antureita** ja **lasereita**

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonta EU:ssa

Euroopan unionissa kaksikäyttötuotteiden viennistä säädetään asetuksella $(EU)\ 2021/821$.

Tämä asetus on integroitu siitä työstä, mikä on tehty yhteistyössä kansainvälisissä vientivalvontajärjestelyissä, joissa Suomi on myös mukana:

- $Wassenaarin\ järjestely$ (WG) on tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vientivalvontajärjestely.
- $Australia\ ryhmä$ (AG) on kemiallisten ja biologisten tuotteiden valvontajärjestely.
- $Ohjusteknologian\ valvontajärjestely$ (MTCR) on miehittämättömien jakelujärjestelmien valvontajärjestely.
- $Ydinalan\ valvontajärjestely$ (NSG) on ydinaseiden, teknologian ja tuotteiden valvontajärjestely.

Taustaa

Kaksikäyttötuotteet	• Listattujen tuotteiden vientiin vaaditaan aina lupa • Lupavaatimus voidaan asettaa myös muille tuotteille
Lupaviranomainen	• Ulkoministeriön vientivalvontayksikkö • Lisäksi lupaviranomaisia PLM puolustustarvikkeiden ja Poliisihallitus siviiliaseiden osalta
Sääntely	• EU:n vientivalvonta-asetus, jonka lista valvonnanalaisista tuotteista perustuu kansainvälisiin järjestelyihin • Kansallinen laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta

Kansallisen lain päivitystarve

Kansallinen laki vuodelta 1996	
Pirstaleisuus	Päällekkäisyys asetuksen kanssa

Uusi EU-asetus	
Uusia elementtejä	Kansallinen liikkumavara

Tehokas täytäntöönpano	
Viranomaisten toimivaltuudet	Seuraamukset

Lainvalmistelun aikajana

Uudistuksessa keskeisiä teemoja

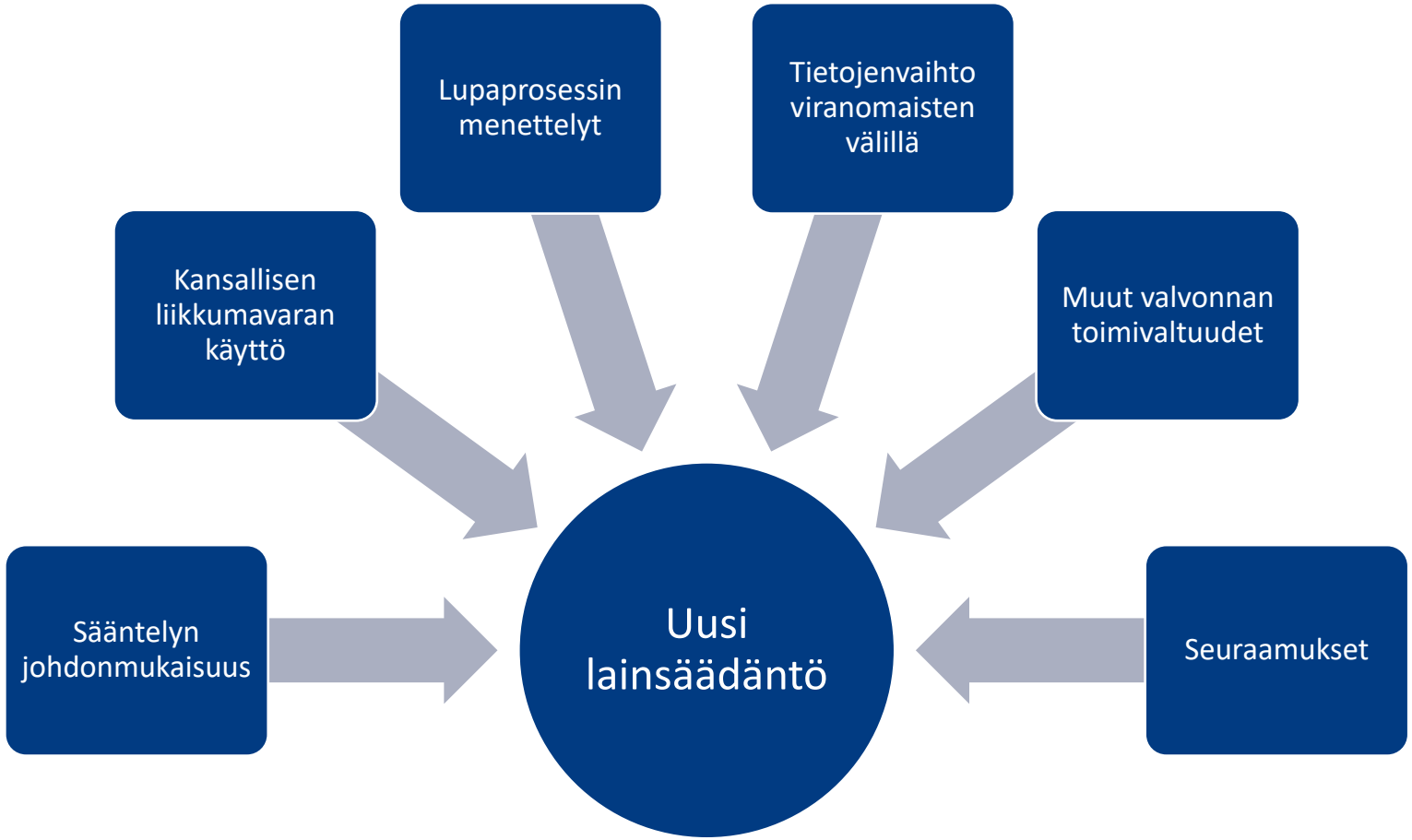

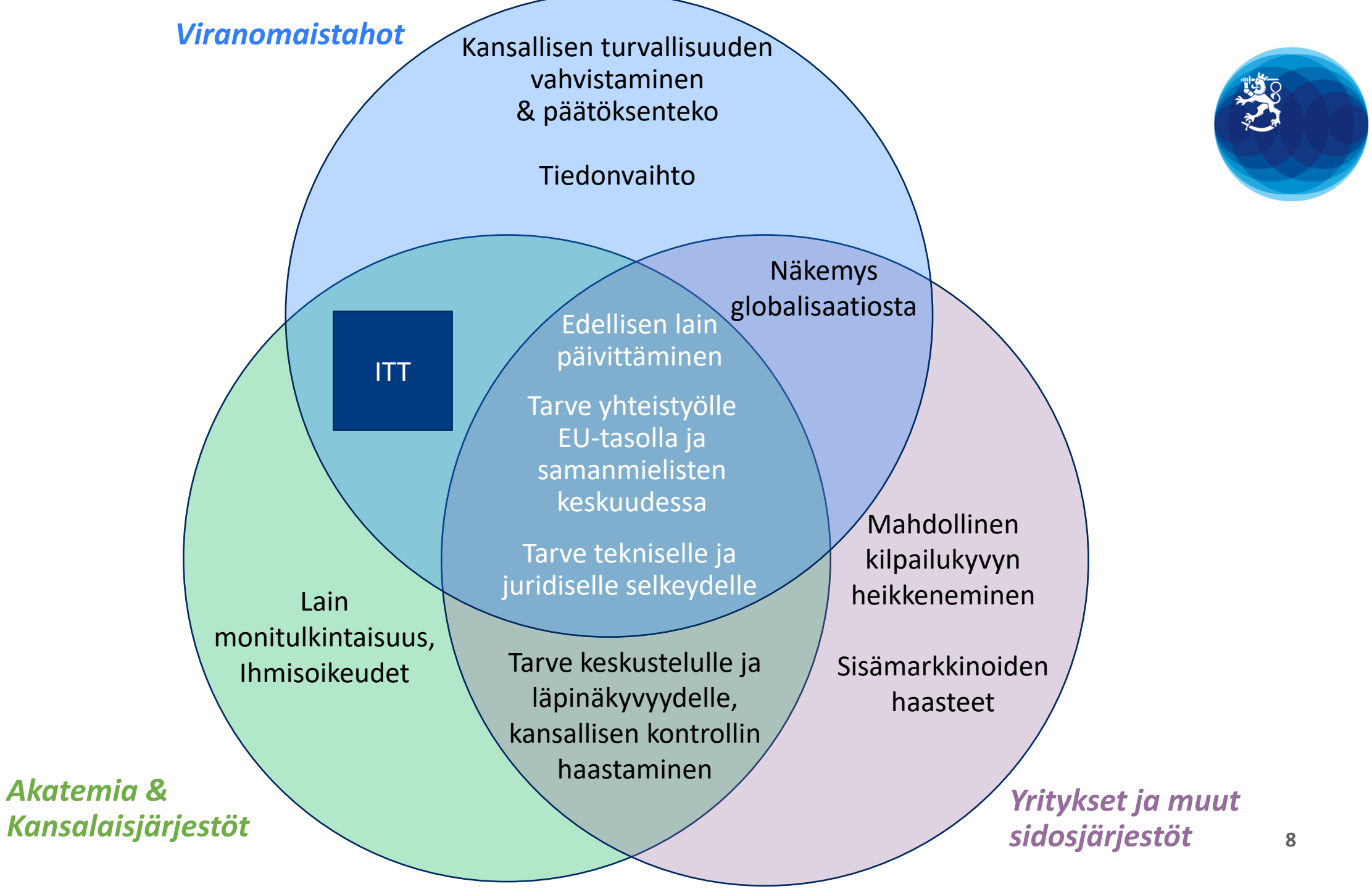
Viranomaistahot
Kansallisen turvallisuuden vahvistaminen & päätöksenteko
Tiedonvaihto
Näkemys globalisaatiosta
ITT
Edellisen lain päivittäminen
Tarve yhteistyölle EU-tasolla ja samanmielisten keskuudessa
Tarve tekniselle ja juridiselle selkeydelle
Lain monitulkintaisuus, Ihmisoikeudet
Mahdollinen kilpailukyvyn heikkeneminen
Sisämarkkinoiden haasteet
Tarve keskustelulle ja läpinäkyvyydelle, kansallisen kontrollin haastaminen
Akatemia & Kansalaisjärjestöt
Yritykset ja muut sidosjärjestöt

Kansallinen liikkumavara

Lupavaatimukset ja velvollisuudet

- Ilmoitusvelvollisuudet syytä epäillä –tilanteissa (5 §)
- Viranomaisen asettamien lupavaatimusten ulottaminen liitteen ulkopuolisiin tuotteisiin (6 §)
- Kansallinen valvontaluettelo (7 §)

Menettelyt ja täytäntöönpano

- Raportointivaatimukset (koontiluvat) (9 §)
- Viranomaiset ja niiden toimivaltuudet (4 §)
- Seuraamukset (RL 46 luku 1 §:n 8 kohta)

Yritysten oikeusturva

- Valvonnanalaistiedustelu (12 §)
- Muutoksenhaku (22 §)
- UM:n vastaukset ovat nimenomaan päätöksiä (11 & 12 §)
- Lupaehdot (10.2 §)

Keskeisiä muutoksia

1. Kansallisen valvontaluettelon käyttöönotolla pystytään huomioimaan teknologisen kehityksen aiheuttamat vaatimukset valvonnanalaisten kaksikäyttötuotteiden luettelon päivitystarpeelle sekä estämään Venäjä-pakotteiden kiertäminen
2. Selkeytetty viranomaisyhteistyötä laajennuksilla tiedonvaihto-oikeuksiin ja kansainväliseen yhteistyöhön vientivalvonnan tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi, jos tämä on Suomen edun mukaista
3. Muutokset Tullin toimivaltuuksiin koskien aineettomaan vientiin puuttumista
4. Catch all- lupavaatimus koskien tuotteita, jotka merkittävästi vaarantavat yleistä turvallisuutta tai kansallista turvallisuutta

Vaikutukset yrityksiin

- Ensisijaisesti vaikutukset kohdistuisivat kaksikäyttötuotteiden viejinä toimivien yritysten toimintaan. Viejien lisäksi vaikutukset kohdistuvat toiminnanharjoittajiin, jotka toimivat kaksikäyttötuotteiden välittäjinä, kauttakuljettajina, unionin sisäisen siirron toimittajina tai kaksikäyttötuotteisiin liittyvän teknisen avun toimittajina
- Muun muassa uutena lakiin ehdotetaan myös sääntelyä kansallisesta valvontaluettelosta. Tällä hetkellä Suomessa arvioidaan olevan alle viisi yritystä, jotka toimivat kansalliseen valvontaluetteloon kuuluvien tuotteiden viejinä

Luettelo yrityksistä, joille myönnettiin yksittäislupia 2023:

ABB Oy	Kongsberg Maritime Finland Oy
ABB Oy Drives	KSB Finland Oy
ABB Oy, Drives Service	Locotech Oy
ABB Oy, Drives, Drives Service	Metso Outotec Finland Oy
Airbus Defence and Space Oy	nLIGHT Oy
Andritz Oy	Nokia Innovations Oy
Apua Ukrainaan ry	Nokia Solutions and Networks Oy
Bittium Wireless Oy	Observis Oy
Bluefors Oy	Sandvik Mining and Construction Oy
Corelase Oy	SPECIM, Spectral Imaging Ltd
Danfoss Drives Oy	Sulzer Pumps Finland Oy
Danfoss Editron Oy	Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
DCA Instruments Oy	Telia Cygate Oy
Digital 14 Oy	Temet International Oy Ltd
Elisa Oyj	Teollisuuden Voima Oyj
Elisa Santa Monica Oy	UPCAST OY
Environics Oy	VACON Oy
EXFO Oy	Vahterus Oy
Fortum Power and Heat Oy	Valmet Automation Oy
Gasera Ltd	Valmet Flow Control Oy
Gasera Oy	VALMET TECHNOLOGIES OY
Infinera Oy	Vitrulan Composites Oy
IQM Finland Oy	Wallac Oy
Jutel Oy	Xiphera Oy

Taulukossa vihreällä merkatut ovat pk-yrityksiä 2003/361/EC ja tilastokeskuksen mukaan seuraavin kriteerein:

a)

Yrityksen palveluksessa on enintään 250 työntekijää.

b)

i. Yrityksen vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoona euroa.

tai

ii. Yrityksen taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa.

c)

Pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista yli 25% ei ole sellaisen tahon omistuksessa joka täyttää yllämainitut kohdat.

Kaksikäyttötuotteiden kokonaiskauppa

Suurin osa Suomen kaksikäyttötuotteiden vientikaupasta tapahtuu yksittäislupien sijaan koonti- ja yleisluvilla.

Suomen vienti valvonnanalaisissa kaksikäyttötuotteissa koostuu pääasiassa Nokian televerkkojen komponenteista.

Kaksikäyttötuotteiden vientien kokonaisarvot[1] 2023	
Koontiluvat	909 158 972,38 €
EU-yleisluvat	314 311 665,03 €
Yksittäisluvat	114 574 440,34 €
Kaikki luvat yhteensä	1 338 045 077,74 €

1: Kokonaisarvosta saattaa puuttua aineettomien vientien tilastotietoja.

Vuoden 2023 myönnettyjen yksittäislupien vientitietoja

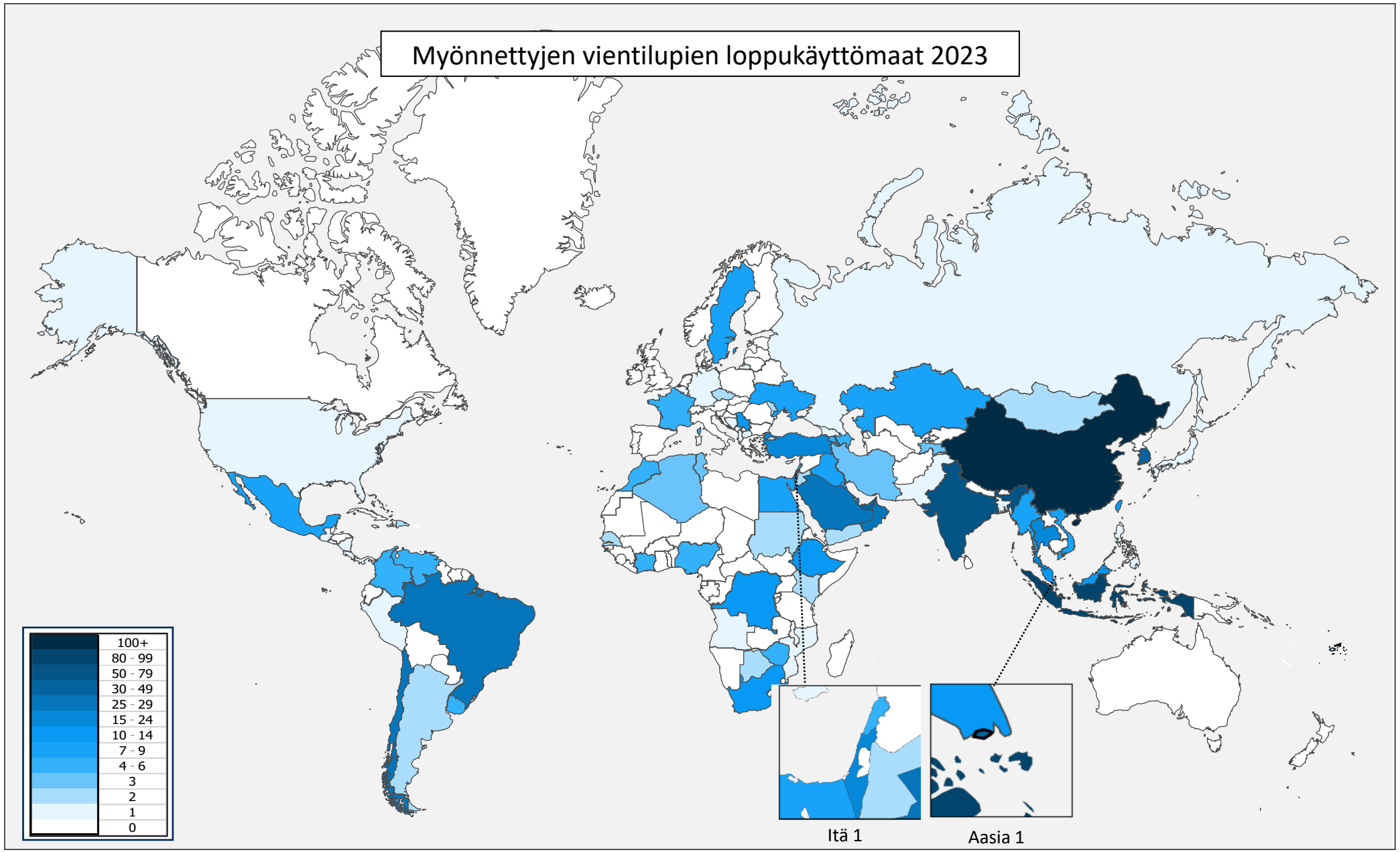

Yksittäislupia myönnettiin yhteensä **870** Vuonna 2023.

Karttakuvien tarkennetut kohteet:

Itä 1: Lähikuva, jossa näkyvät tarkemmin Israel, Palestiina, Egypti, Libanon, Jordania, Kypros ja Saudi-Arabia.

Aasia 1: Lähikuva, jossa näkyvät tarkemmin Singapore, Malesia ja Indonesia.

Kiitos!

Johanna Salovaara-Dean, johanna.salovaara-dean@gov.fi, puh. +358 295 350 593